

nemožno uskutočniť na osobách v nenúdzových situáciách; ak výskumný projekt schválil príslušný orgán osobitne pre núdzové situácie; ak budú rešpektované všetky príslušné námietky osoby, ktoré táto vyjadrila v minulosti a ktoré sú riešiteľovi známe; ak výskum nemôže priniesť výsledky s priamym zdravotným prospechom pre dotknutú osobu a jeho cieľom je prostredníctvom významne lepšieho vedeckého porozumenia stavu jednotlivca, jeho ochorenia alebo poruchy prispieť ku konečnému dosiahnutiu výsledkov, ktoré môžu priniesť prospech dotknutej osobe alebo iným osobám tej istej kategórie, alebo postihnutým tou istou chorobou alebo v tom istom stave, a je spojený iba s minimálnym rizikom a minimálnou záťažou. Osobám zúčastňujúcim sa na projektoch výskumu v núdzových situáciách, prípadne podľa okolností ich zástupcom sa musia čo najskôr poskytnúť všetky príslušné informácie týkajúce sa ich účasti na výskumnom projekte. Súhlas alebo povolenie pokračujúcej účasti sa vyžiada čo najskôr, ako je to primerane možné.

Takisto zákon o zdravotnej starostlivosti venuje patričnú pozornosť ochrane tých osôb, ktorí sú ako potenciálni účastníci biomedicínskeho výskumu v stave vyžadujúcom neodkladnú zdravotnú starostlivosť. Z § 2 ods. 3 ZZS vyplýva, že neodkladná zdravotná starostlivosť je zdravotná starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných vitálnych funkcií, bez rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť jej zdravie, spôsobuje jej náhlu a neznesiteľnú bolesť alebo spôsobuje náhle zmeny jej správania a konania, pod ktorých vplyvom bezprostredne ohrozuje seba alebo svoje okolie. Neodkladná zdravotná starostlivosť je aj zdravotná starostlivosť poskytovaná pri pôrode, t. j. všetky medicínske zákroky spojené s partusom. Pod pojmom neodkladná zdravotná starostlivosť sa rozumie aj vyšetrenie osoby označenej za možný zdroj rýchlo sa šíriacej a život ohrozujúcej nákazy, diagnostika a liečba osoby s rýchlo sa šíriacou a život ohrozujúcou nákazou. Súčasťou neodkladnej zdravotnej starostlivosti je neodkladná preprava osoby do zdravotníckeho zariadenia, neodkladná preprava medzi zdravotníckymi zariadeniami a neodkladná preprava darcov a príjemcov orgánov, tkanív a buniek určených na transplantáciu, pričom neodkladnú prepravu vykonávajú poskytovatelia záchranej zdravotnej služby. Neodkladnú zdravotnú starostlivosť je povinný poskytnúť každý poskytovateľ zdravotnej starostlivosti bez ohľadu na svoj zmluvný vzťah so zdravotnou poisťovňou.

Opierajúc sa o § 34 ZZS, možno konštatovať, že biomedicínsky výskum na základe zdravotnej indikácie s účasťou osoby, ktorá sa nachádza v stave vyžadujúcom neodkladnú zdravotnú starostlivosť a ktorá nie je vzhľadom na svoj fyzický alebo psychický stav schopná udeliť informovaný súhlas alebo ak z dôvodu neodkladnosti nemožno včas získať informovaný súhlas od jej zákonného zástupcu, možno vykonať len vtedy, ak tento výskum s porovnateľnou efektívnosťou nemožno vykonať s účasťou osoby, ktorá sa nenachádza v stave vyžadujúcom neodkladnú zdravotnú starostlivosť; ak projekt takéhoto biomedicínskeho výskumu bol posúdený a schválený aj pre účasť osôb, ktoré sa nachádzajú v stave vyžadujúcom neodkladnú zdravotnú starostlivosť; taktiež ak informovaný súhlas možno predpokladať; ak je cieľom výskumu dosiahnutie výsledkov, ktoré umožnia prospech pre iné osoby v rovnakom alebo v obdobnom stave s rovnakou alebo obdobnou chorobou; a v neposlednom rade vtedy, ak výskum predstavuje pre účastníka výskumu len zanedbateľné riziko alebo zanedbateľnú záťaž. Zodpovedný riešiteľ má povinnosť zabezpečiť informovanie účastníkov biomedicínskeho výskumu alebo ich zákonných zástupcov o účasti na tomto výskume ihneď, ako je to možné. Ďalej pokračovať v účasti na biomedicínskom výskume možno výlučne za predpokladu existencie informovaného súhlasu s účasťou na biomedicínskom výskume.

Dodatkový protokol v článku 20 upravil problematiku ochrany osôb zbavených slobody počas realizácie biomedicínskeho výskumu, a to tak, že ak zákon povoľuje výskum na osobách zbavených slobody, takéto osoby sa môžu zúčastniť na výskumnom projekte, ktorého výsledky im nemôžu priniesť žiadny zdravotný prospech, iba ak sú splnené nasledovné dodatočné podmienky, t. j. ak výskum porovnateľnej účinnosti nemožno uskutočniť bez účasti osôb zbavených slobody; ak je cieľom výskumu prispieť ku konečnému dosiahnutiu výsledkov, ktoré môžu priniesť prospech osobám zbaveným slobody; a ak je výskum spojený iba s minimálnym rizikom a minimálnou záťažou pre účastníka biomedicínskeho výskumu zbaveného slobody.

Skutková podstata tohto trestného činu narába taktiež s pojmom „klinické skúšanie liečiv“. Pod pojmom „klinické skúšanie humánnych produktov“ a „klinické skúšanie humánnych liekov“ treba rozumieť každý výskum na živom človeku, ktorým sa určujú alebo potvrdzujú klinické účinky, farmakologické účinky, prípadne iné farmakodynamické účinky, ktorým sa preukazuje akýkoľvek žiaduci alebo nežiaduci účinok, a ktorým sa zisťuje absorpcia,

distribúcia, metabolizmus a vylučovanie jedného skúšaného humánneho produktu alebo viacerých skúšaných humánnych produktov alebo skúšaných humánnych liekov s cieľom zistiť ich neškodnosť a účinnosť pre človeka v procese poskytovania zdravotnej starostlivosti. Klinickým skúšaním humánnych produktov alebo humánnych liekov sa hodnotí aj biologická dostupnosť a biologická rovnocennosť skúšaného humánneho produktu alebo skúšaného humánneho lieku. Nevyhnutnými podmienkami schválenia každého takéhoto klinického skúšania je nepochybne jeho etická prijateľnosť, splnenie všetkých zákonom o liekoch predpísaných náležitostí a v neposlednom rade existencia písomného informovaného súhlasu účastníka klinického skúšania. Informovaný súhlas účastníka musí byť vyjadrený dobrovoľne po dôkladnom poučení o celi, význame, následkoch a rizikách klinického skúšania, na ktorom sa má zúčastniť, a po podpísaní informovaného súhlasu, ktorému predchádzalo poučenie. Informovaný súhlas musí mať písomnú formu s uvedením dátumu podpísania a musí byť podpísaný účastníkom spôsobilým udeliť svoj súhlas. Ak ide o účastníka výskumu, ktorý nie je spôsobilý udeliť svoj súhlas, informovaný súhlas musí byť podpísaný zákonným zástupcom účastníka klinického skúšania liečiv.

V zmysle § 161 ods. 2 TZ spočíva objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu klonovania ľudskej bytosti v akýchkoľvek zásahoch s cieľom vytvoriť ľudskú bytosť v ktoromkoľvek štádiu jej vývinu geneticky identickú s inou ľudskou bytosťou, či už žijúcou, alebo mŕtvou. Objektívna stránka má podklad v protiprávnom konaní páchatela, t. j. spočíva v klonovaní, teda v bezpohlavnom rozmnožovaní živých organizmov. Geneticky totožnou ľudskou bytosťou je taká bytosť, ktorá má taký istý súbor jadrových génov ako iná ľudská bytosť. Uvedené zákonné ustanovenie je vyjadrením základnej skutkovej podstaty, pričom chráni ľudskú dôstojnosť, ľudskú populáciu, a, samozrejme, samotného človeka pred genetickými manipuláciami s jeho genofondom, s cieľom zabezpečiť prirodzený genetický vývoj ľudského druhu *Homo sapiens sapiens* bez umelej zásahov. S poukázaním na problematiku klinického skúšania humánnych produktov a klinického skúšania humánnych liekov, treba spomenúť, že je pod hrozbou trestnoprávnej sankcie taktiež zakázané vykonávať akékoľvek génové terapeutické skúšky smerujúce k zmenám genetickej identity účastníka klinického skúšania humánnych produktov alebo liekov.

Pri skutkovej podstate trestného činu klonovania ľudskej bytosti je chráneným spoločenským záujmom, a teda objektom skutkovej podstaty tohto

trestného činu, záujem spoločnosti na ochrane človeka pred rôznymi ilegálnymi, neoprávnenými genetickými manipuláciami a zásahmi s cieľom zachovať jedinečnosť každého jedného človeka. Zárok, ktorého cieľom je modifikácia ľudského genómu, sa môže vykonať len na preventívne, diagnostické alebo terapeutické účely a len do tej miery, aby sa neporušila zárodočná bunková línia. Z uvedeného zákonného ustanovenia teda vyplýva, že akékoľvek zásahy, ktorých cieľom je vytvorenie ľudskej bytosti v ktoromkoľvek štádiu jej vývinu (t. j. od momentu splynutia mužskej spermie so ženským vajíčkom v zygotu), ktorá by bola geneticky identická, totožná s inou ľudskou bytosťou, či už žijúcou, alebo mŕtvou, sú zakázané, protiprávne a spojené s príslušnými trestnoprávnymi následkami. Páchatel tohto trestného činu je všeobecný. Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžaduje dolózne zavinenie, ktoré charakterizuje tento trestný čin ako úmyselný.

Slovenská republika je zmluvnou stranou Dodatočného protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny o zákaze klonovania ľudských bytostí. Tento významný medzinárodný právny dokument veľmi stručne, no výstižne konštatuje, že v ostatnom období sa v oblasti klonovania cicavcov uskutočnil nevídaný pokrok, ktorého výsledkom je technicky uskutočniteľné klonovanie ľudských bytostí. Pri samotnom klonovaní ľudskej bytosti sa však naskytá otázka, či a v akej miere je možné a akceptovateľné takéto závažné genetické zásahy v súčasnosti uskutočňovať. Umelé vytváranie ľudských bytostí prostredníctvom zámerného vytvárania geneticky totožných ľudských bytostí je totiž značne namierené proti ľudskej dôstojnosti, a preto predstavuje zneužitie biológie a medicíny. V súčasnom svete mimoriadneho pokroku na poli všetkých exaktných vied je dôležité zabezpečiť ochranu ľudskej dôstojnosti každej osoby a identitu všetkých ľudských bytostí. Samotné klonovanie ľudskej bytosti môže nastoliť niekoľko dosť závažných otázok týkajúcich sa najmä medicínskej, psychologickkej a sociálnej povahy, ktoré môžu v dôsledku zámerného vykonávania spomenutých biomedicínskych postupov vzniknúť pre všetkých zainteresovaných jednotlivcov. Samotný dohovor jednoznačne odsudzuje všetky genetické zásahy, ktorých cieľom je vytvorenie ľudskej bytosti, ktorá by bola geneticky identická, totožná s inou ľudskou bytosťou, či už žijúcou, alebo mŕtvou. Všetky takéto zásahy s cieľom klonovania ľudskej bytosti sú v zmysle tohto dohovoru zakázané. Pod pojmom „geneticky totožná“ ľudská bytosť s inou ľudskou bytosťou sa rozumie taká ľudská bytosť,

ktorá má taký istý súbor jadrových génov ako iná ľudská bytosť, a to či už živá alebo mŕtva.

Prísnejší trestný postih čaká toho páchatela a kvalifikovanú skutkovú podstatu páchatel naplní, ak spácha tento čin závažnejším spôsobom konania, na chránenej osobe, ak získa týmto trestným činom pre seba alebo pre iného väčší prospech, alebo spôsobí svojej obeti ťažkú ujmu na zdraví alebo dokonca smrť. V zmysle § 138 TZ sa pod „závažnejším spôsobom konania“ na účely výkladu kvalifikovanej skutkovej podstaty tohto trestného činu rozumie páchanie uvedeného trestného činu so zbraňou; po dlhší čas; surovým alebo trýznivým spôsobom; násilím, hrozbou bezprostredného násillia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy; ľstou; využitím tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti; najmä porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchatelovho zamestnania (napr. zdravotníckeho povolania), postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa osobitného zákona; organizovanou skupinou; alebo na viacerých (najmenej troch) osobách. Na účely výkladu kvalifikovanej skutkovej podstaty tohto trestného činu sa pod „chránenou osobou“ rozumie predovšetkým dieťa; gravidná žena; osoba vyššieho veku; a najmä chorá osoba. Väčším prospechom sa rozumie suma najmenej vo výške 2 660 eur. Na účely výkladu kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu neoprávneného experimentu na človeku a klonovania ľudskej bytosti sa pod „ťažkou ujmu na zdraví“ rozumie len vážna porucha zdravia alebo vážne ochorenie, ktorou je zmrzačenie; strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti; ochromenie údu (hornej a dolnej končatiny); strata alebo podstatné oslabenie funkcie zmyslového ústrojenstva (zraku, sluchu, hmatu, čuchu); poškodenie dôležitého orgánu (srdca, pľúc, mozgu, obličky, pečene a pod.); zohyzdenie; vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu; mučivé útrapy; alebo dokonca porucha zdravia trvajúca dlhší čas, ktorou sa rozumie taká porucha, ktorá si objektívne vyžiadala liečenie, prípadne aj pracovnú neschopnosť, v trvaní najmenej štyridsaťdva kalendárnych dní, počas ktorých závažne ovplyvňovala obvyklý spôsob života poškodeného účastníka výskumu či iného medicínskeho experimentu. Aj pri výklade tejto kvalifikovanej skutkovej podstaty sa pod pojmom smrť rozumie výhradne smrť mozgu.

2. Poškodenie zdravia

Trestný čin poškodenia zdravia patrí medzi tzv. ohrozujúce trestné činy a je upravený v § 162 TZ. Odôvodnenosť zavedenia trestného činu poškodenia zdravia do Trestného zákona treba vidieť predovšetkým vo vyvrcholení mnohých negatívnych dôsledkov tzv. ľudového liečiteľstva na ľudskom zdraví, kedy dochádzalo v mnohých prípadoch k ohrozeniu zdravia alebo dokonca až k ohrozeniu života obetí, a to konkrétne vykonávaním rôznych nesprávnych, neodborných vyšetrovacích, diagnostických a terapeutických medicínskych úkonov, prípadne nesprávnou indikáciou liekov, liečiv, resp. iných zdravotníckych pomôcok zo strany páchatelov tohto trestného činu. Zavedenie trestnoprávnej úpravy tohto trestného činu bolo teda akousi snahou zákonodarcu reagovať na tento stav ohrozovania ľudského života a zdravia. Treba však dôrazne podotknúť, že uvedený trestný čin môže spáchať aj osoba, ktorá síce má odbornú spôsobilosť zdravotníckeho pracovníka, a teda spôsobilosť na vykonávanie konkrétneho zdravotníckeho povolania, no vykonala taký vyšetrovací, diagnostický alebo terapeutický medicínsky úkon, na ktorý nemala predpísanú odbornú spôsobilosť v súlade s platnými a účinnými právnymi predpismi na úseku zdravotníctva a poskytovania zdravotnej starostlivosti, a takýmto svojím neodborným protiprávnym konaním bezprostredne ohrozila život pacienta, ublížila pacientovi na zdraví, alebo ohrozila zdravie pacienta, a to tak, že bez súhlasu pacienta uskutočnila vyšetrovací alebo liečebný úkon alebo nesprávnu indikáciu liekov, liečiv alebo iných zdravotníckych pomôcok.

Pri trestnom čine poškodenia zdravia je pri vymedzení chráneného spoločenského záujmu a pri zadefinovaní objektu skutkovej podstaty tohto trestného činu potrebné rozlišovať medzi primárnym a sekundárnym objektom. Zákonodarcu týmto ustanovením sledoval tak ochranu života a zdravia človeka, v mnohých prípadoch ochranu pacienta, ako aj spoločenský záujem na tom, aby bola zdravotná starostlivosť poskytovaná pacientom výlučne odborníkmi v zdravotníctve, t. j. kompetentnými zdravotníckymi pracovníkmi s príslušným vzdelaním a skúsenosťami. Primárnym objektom skutkovej podstaty trestného činu poškodenia zdravia je záujem spoločnosti na ochrane života a zdravia človeka a sekundárnym objektom záujem na riadnom, zdravotníckymi pracovníkmi, resp. odborníkmi v zdravotníctve vykonávanom liečení ľudí v procese poskytovania zdravotnej starostlivosti s cieľom predĺženia života pacienta, zvýšenia

kvality života pacienta a, samozrejme, v neposlednom rade aj s cieľom zdravého vývoja budúcich generácií. Na naplnenie objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu poškodenia zdravia je vyžadované, aby páchatel vykonával napriek tomu, že nemá predpísanú odbornú spôsobilosť zdravotníckeho pracovníka alebo iného odborného pracovníka v zdravotníctve, úkony zdravotnej starostlivosti a neodborným vyšetrovacím alebo liečebným úkonom alebo nesprávnou indikáciou liekov, liečiv alebo iných zdravotníckych pomôcok bezprostredne ohrozil život iného, inému ublížil na zdraví, alebo uskutočnil bez súhlasu iného vyšetrovací alebo liečebný úkon alebo nesprávnu indikáciu liekov, liečiv alebo iných zdravotníckych pomôcok a takým úkonom ohrozil jeho zdravie. Páchatelom tohto trestného činu môže byť ktorákolvek trestne zodpovedná fyzická osoba. Na naplnenie subjektívnej stránky postačí aj kulpózne zavinenie zo strany páchatela tohto trestného činu. Z hľadiska spôsobeného následku radíme trestný čin poškodenia zdravia medzi ohrozujúce trestné činy, čo znamená, že pri jeho spáchaní nemusí vôbec nastať smrteľný následok – exitus či faktická ujma na zdraví, úplne totiž postačí, že život a zdravie poškodeného budú neodborným vyšetrovacím, diagnostickým alebo liečebným, terapeutickým zdravotným výkonom zo strany páchatela čo i len ohrozené.

V niektorých prípadoch však k základnej skutkovej podstate trestného činu poškodenia zdravia pristúpia aj ďalšie okolnosti, ktoré podstatne zvyšujú stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Prísnejší trestnoprávny postih čaká toho páchatela, ktorý spácha tento čin závažnejším spôsobom konania, na chránenej osobe, alebo ak spôsobí týmto svojim konaním svojej obeti ťažkú ujmu na zdraví alebo dokonca smrť. Na účely výkladu kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu poškodenia zdravia sa pod „závažnejším spôsobom konania“ rozumie páchanie trestného činu so zbraňou; po dlhší čas; surovým alebo trýznivým spôsobom; násilím, hrozbou bezprostredného násillia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy; lstou; využitím tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti; najmä porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchatelovho zamestnania (napr. zdravotníckeho povolania), postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa osobitného zákona (napr. na úseku zdravotníctva a poskytovania zdravotnej starostlivosti); organizovanou skupinou; alebo dokonca na viacerých (najmenej troch) osobách. Chránenou osobou sa na účely výkladu kvalifikovanej skutkovej podstaty uvedeného trestného činu rozumie dieťa, gravidná žena, osoba vyššieho veku, ale najmä chorá osoba, t. j. osoba, ktorá v čase

činu trpí fyzickou alebo duševnou chorobou, aj keď len prechodnou, bez ohľadu na to, či je dočasne práceneschopná, ako aj osoba so zmenenou pracovnou schopnosťou, invalidná osoba alebo osoba s ťažkým zdravotným postihnutím, pričom intenzita takejto choroby alebo postihnutia zodpovedá ťažkej ujme na zdraví. Z § 123 ods. 3 TZ vyplýva, že pod „ťažkou ujmou na zdraví“ sa na účely tohto zákona rozumie len vážna porucha zdravia alebo vážne ochorenie, ktorou je zmrzačenie; strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti; ochorenie údu (hornej alebo dolnej končatiny); strata alebo podstatné oslabenie funkcie zmyslového ústrojenstva (sluchu, zraku, hmatu, čuchu); poškodenie dôležitého orgánu (napr. srdca, pľúc, pečene, mozgu, obličky a pod.); zožyzdenie; vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu; mučivé útrapy; alebo taktiež porucha zdravia trvajúca dlhší čas, čím sa má na mysli taká porucha, ktorá si objektívne vyžiadala liečenie, prípadne aj pracovnú neschopnosť, a to v trvaní najmenej 42 kalendárnych dní, počas ktorých závažne ovplyvňovala obvyklý spôsob života poškodeného. Smrťou sa rozumie cerebrálna smrť, tzn. nezvratné, ireverzibilné vyhasnutie všetkých funkcií celého mozgu. Keď teda uvedené okolnosti prístúpia k základnej skutkovej podstate trestného činu poškodenia zdravia, naplní páchatel kvalifikovanú skutkovú podstatu tohto trestného činu, čo má za následok prísnejší trestnoprávny postih, a teda vyššiu trestnú sadzbu trestu odňatia slobody.

3. Šírenie nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby

Zákonodarca chcel trestnoprávnou úpravou trestného činu šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby zabezpečiť účinnú ochranu spoločnosti pred možným ohrozením zdravia ľudí rôznymi, pre človeka nebezpečnými a infekčnými ochoreniami, ktoré môžu mať v mnohých prípadoch až fatálne následky. Pri extenzívnejšom výklade trestného činu šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby treba dôrazne podotknúť, že jednotlivé obligatórne znaky skutkovej podstaty uvedeného trestného činu nie sú naplnené takým skutkom, ktorým nie je spôsobené bezprostredné nebezpečenstvo zavlečenia alebo rozšírenia nákazlivej, infekčnej ľudskej choroby, ale len možnosť spôsobenia takéhoto nebezpečenstva za určitých okolností, ktoré však v čase spáchania skutku ešte nie sú splnené.

Trestný čin šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby radíme medzi ohrozujúce trestné činy a je upravený v § 163 a § 164 TZ. Pri trestnom čine šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby je chráneným spoločenským záujmom, a teda objektom skutkovej podstaty tohto trestného činu, záujem na ochrane života a zdravia človeka pred nebezpečenstvom (hrozbou) zavlečenia alebo rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby. Pre naplnenie objektívnej stránky skutkovej podstaty tohto trestného činu je vyžadované, aby páchatel spôsobil alebo zvýšil nebezpečenstvo zavlečenia alebo rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby. Okruh páchatelov tohto trestného činu nie je nijako obmedzený, môže ním byť ktokoľvek, t. j. ktorákoľvek trestne zodpovedná fyzická osoba.

Z dikcie § 163 TZ možno vyvodit', že subjektívna stránka je v rámci základnej skutkovej podstaty tohto trestného činu spojená s dolôžnym zavinením zo strany páchatela. Kvalifikovanú skutkovú podstatu páchatel naplní vtedy, ak spácha tento čin závažnejším spôsobom konania, alebo ak spácha tento trestný čin a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, alebo dokonca za krízovej situácie. Na účely výkladu kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby sa pod „závažnejším spôsobom konania“ rozumie páchanie trestného činu so zbraňou; po dlhší čas; surovým alebo trýznivým spôsobom; násilím, hrozbou bezprostredného násillia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy; lšťou; využitím tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti; najmä porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchatelovho zamestnania (napr. zdravotníckeho povolania), postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa osobitného zákona; organizovanou skupinou; alebo dokonca na viacerých (najmenej troch) osobách. Pod slovným spojením „ťažká ujma na zdraví“ sa rozumie len vážna porucha zdravia alebo vážne ochorenie, ktorou je zmrzačenie; strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti; ochromenie údu (hornej alebo dolnej končatiny); strata alebo podstatné oslabenie funkcie zmyslového ústrojenstva (zraku, sluchu, hmatu, čuchu); poškodenie dôležitého orgánu (napr. srdca, pľúc, obličky, mozgu a pod.); zohyzdenie; vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu; mučivé útrapy; alebo taktiež porucha zdravia trvajúca dlhší čas, čím sa má na mysli taká porucha, ktorá si objektívne vyžiadala liečenie, prípadne aj pracovnú neschopnosť, v trvaní najmenej 42 kalendárnych dní, počas ktorých závažne ovplyvňovala obvyklý spôsob života poškodeného. Smrťou rozumie výlučne cerebrálna smrť. Krízovou situáciou sa rozumie núdzový stav, výnimočný stav, vojnový stav, alebo vojna.

Z dikcie § 164 TZ možno vyvodit', že subjektívna stránka spočíva v kulpóznom zavinení. Kvalifikovanú skutkovú podstatu páchatel' ako subjekt zodpovednosti naplní vtedy, ak spácha tento trestný čin závažnejším spôsobom konania alebo ak týmto činom spôsobí svojej obeti ťažkú ujmu na zdraví alebo dokonca cerebrálnu, biologickú smrť, t. j. ireverzibilné vyhasnutie všetkých funkcií celého mozgu.

Pri výklade trestného činu šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby je dôležité rozlišovať medzi pojmami „zavlečenie“ nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby a „rozšírenie“ nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby. „Zavlečením“ nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby sa rozumie vyvolanie nebezpečenstva nákazlivej ľudskej choroby v miestach, kde sa konkrétne ochorenie ešte nevykytuje v podobe epidémie. Pod pojmom „rozšírenie“ nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby sa rozumie zvýšenie nebezpečenstva nákazlivej ľudskej choroby v miestach, kde sa už toto ochorenie vyskytuje v epidemickej podobe.

Nákazlivými ľudskými chorobami sa rozumejú napríklad amébová úplavica – amoebiasis, besnota, botulizmus, brucelóza, čierny kašeľ, hemorhagické horúčky (epidemická hemorhagická horúčka – *nephrosonephritis haemorrhagica*, iné hemorhagické horúčky vrátane horúčky vyvolanej vírusom marburg a ebola), horúčka lassa, cholera ázijská, legionelóza, meningokoková meningitída, mor (*pestis*), kiahne (*variola vera*, *ornitóza a psitakóza*), otravy a nákazy infekčného pôvodu šírené potravinami a vodou, paratýfy (A, B, C), plynatá sneť, prenosná detská obrna (*poliomyelitis anterior acuta*), salmonelózy, slezinná sneť (*antrax*), soplávka (*malleus*), šarlach, tetanus, trachóm, trichinóza, trichofýcia všetkých druhov, tuberkulóza pľúcna a mimopľúcna, tularémia, týfus brušný (*typhus abdominalis*), týfus škvrnitý (*typhus exanthematicus*), úplavica bacilárna (*dysentéria*), vírusový zápal pečene (*hepatitída*) typu A, hepatitída typu B, hepatitída typu C, hepatitída typu D a hepatitída typu E, záškrt (*diphtheria*), žltá zimnica (*febris flava*).

Na zdravotníckych pracovníkoch kladie súčasná platná a účinná zdravotnícka legislatíva vyššie nároky, pokiaľ ide o predchádzanie vzniku ľudských ochorení, a súčasne im ukladá zákonnú povinnosť predchádzať chorobám. Opierajúc sa o Etický kódex zdravotníckeho pracovníka možno konštatovať, že zdravotnícky pracovník nesmie používať nedôstojné praktiky smerujúce k rozšíreniu počtu pacientov. Akékoľvek konanie zdravotníckeho pracovníka, ktoré by smerovalo k spôsobeniu alebo zvýšeniu nebezpečenstva zavlečenia

alebo rozšírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby, je spojené s trestno-právnymi následkami. Najmä na zdravotníckych pracovníkov ako na špeciálne subjekty kladie platná právna úprava v tejto špecifickej oblasti väčšie nároky, najmä čo sa týka predchádzania vzniku chorôb, dodržiavania preventívnych opatrení v procese poskytovania zdravotnej starostlivosti pred zavlečením alebo šírením nebezpečných nákazlivých chorôb. Najmä pri infekčných ochoreniach musia byť zdravotnícki pracovníci zvlášť obozretní, aby nedochádzalo k ich šíreniu. Pacienta s prenosným, infekčným ochorením je potrebné izolovať, aby sa obmedzilo šírenie nákazy, a to buď na infekčnom oddelení v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, t. j. v nemocnici, alebo v prípade bežných infekčných ochorení aj v domácom prostredí pacienta. Na zdravotníckych pracovníkov sa kladú vyššie nároky aj čo sa týka zamedzeniu šírenia nebezpečne nákazlivého ľudského ochorenia z pacienta na pacienta pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, a to napríklad používaním rôznych medicínskych prístrojov, nástrojov, inštrumentov. Zdravotnícki pracovníci musia dbať na prísne dodržiavanie bezpečnostných opatrení formou sterilizácie (zničenia mikroorganizmov ako pôvodcov infekcií) predmetov, ktoré sa používajú pri výkone rôznych medicínskych zákrokov, resp. vyvarovať sa používaniu nestabilných predmetov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Treba však poukázať na fakt, že trestný čin ohrozovania vírusom ľudskej imunodeficiencie, ako aj trestný čin ohrozovania pohlavnou chorobou sú vo vzťahu k ohrozujúcemu trestnému činu šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby vo vzťahu špeciality. V prípade, že dôjde zo strany páchatela trestného činu k takému konaniu, pri ktorom dôjde k ohrozeniu človeka vírusom ľudskej imunodeficiencie, zakladá takéto protiprávne konanie trestný čin ohrozovania vírusom ľudskej imunodeficiencie. Taktiež ak dôjde zo strany páchatela k takému konaniu, pri ktorom dôjde k ohrozeniu poškodeného pohlavnou chorobou, zakladá takéto protiprávne konanie trestný čin ohrozovania pohlavnou chorobou.